

TALABALARNING KOMMUNIKATIV RIVOJLANISHI KONTEKSTIDA KOUCHINGLIK MODELI

Nasiba Kamolovna Yuldasheva

Ta'lim sifatini nazorat qilish bo'lim boshlig'i

O'zbek Milliy Musiqa San'ati Instituti

Nigora Makhmudovna Djampulatova

Xorijiy tillar va gumanitar fanlar kafedrası o'qituvchisi

O'zbek Milliy Musiqa San'ati Instituti

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada Oliy ta'lim muassasalarida talabalarning kommunikativ rivojlanishida kouchinglik modelining ahamiyati va model kouchinglikni murakkab jarayon sifatida ob'ektiv va vizual tarzda taqdim etish, uning o'zaro ta'sir va o'zaro bog'liqlikdagi elementlarining birligini aks ettiruvchi tuzilmani asoslash va ochish imkonini berdilishi haqida fikrlar bayon etilgan.

Kalit so'zlar: kommunikativ rivojlanish, optimallashtirish yo'llari, istak, qiziqish, ishtiyoq, yakuniy natija, intilish.

АННОТАЦИЯ

В данной статье раскрывается значение модели коучинга в коммуникативном развитии студентов высших учебных заведений и объективно-наглядное представление модели коучинга как сложного процесса, обоснование и раскрытие структуры, отражающей единство ее элементов в взаимодействие и взаимозависимость. Высказываются мнения о возможности.

Ключевые слова: коммуникативное развитие, пути оптимизации, желание, интерес, энтузиазм, конечный результат, стремление.

KIRISH

Talabalarning kommunikativ rivojlanishida kouchinglik modelining ahamiyati shundaki model kouchinglikni murakkab jarayon sifatida ob'ektiv va vizual tarzda taqdim etish, uning o'zaro ta'sir va o'zaro bog'liqlikdagi elementlarining birligini aks ettiruvchi tuzilmani asoslash va ochish imkonini beradi, bunday modelni ishlab chiqish o'rganilayotgan hodisa haqidagi ma'lumotlarni tizimlashtirish, kouchinglik orqali yuqori bosqich talabalarining kommunikativ rivojlanishi jarayonini optimallashtirish yo'llari haqidagi turli g'oyalarni birlashtirishda yordam beradi. Yuqori kurs talabarlari va kouch o'rtasidagi o'zaro munosabatlarning mualliflik modelini yaratish zarurati bir qator fundamental holatlar bilan bog'liq:

Birinchiidan, bunday model kouchinglikni murakkab jarayon sifatida ob'ektiv va vizual tarzda taqdim etish, uning o'zaro ta'sir va o'zaro bog'liqlikdagi elementlarining birligini aks ettiruvchi tuzilmani asoslash va ochish imkonini beradi;

Ikkinchiidan, bunday modelni ishlab chiqish o'rganilayotgan hodisa haqidagi ma'lumotlarni tizimlashtirish, kouchinglik orqali yuqori bosqich talabalarining kommunikativ rivojlanishi jarayonini optimallashtirish yo'llari haqidagi turli g'oyalarni birlashtirishda yordam beradi. So'zning umumiy ma'nosida model - bu qo'llaniladigan sxema doirasidagi aqliy jihatdan ajralib turadigan va muhim xususiyatlarga e'tibor qaratadigan hodisaning sxemasi (buy erda - kouchinglik).

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Modelni amalga oshirish mexanizmi bosqichma-bosqich jarayon bo'lib, har bir bosqich uchun maqsadlarni aniq belgilash, har bir bosqichda sub'ektlarning samarali o'zaro ta'sirini tashkil etish bilan tavsiflanadi, bu sizga talabalarining kommunikativ rivojlanishidagi o'zgarishlar dinamikasini kuzatish imkonini beradi. Yuqori bosqich talabalarining kommunikativ rivojlanishi kontekstida kouchinglikning yaxlit, fazoviy modelining asosi - bu kouchning maqsadlari, vazifalari, samaradorligi mezonlaridir; talabalar bilan ishlashda kouchning yo'naltiruvchi tamoyillari, talabalarining kommunikativ rivojlanish darajalari, shaxslararo o'zaro ta'sir uslublari, shuningdek, J. Uitmorning modeli to'rtta ketma-ket nuqtadan iborat.

“GROW” (O'sish) modelimiz:

Goals - maqsadlar, kelgusi rivojlanish uchun qo'llanma sifatida rejalar;

Reality - voqelikni anglash;

Objektive - maqsadlar, intilish, ya'ni barcha faoliyat yo'naltirilgan yakuniy natija;

Will - istak, qiziqish, ishtiyoq. Bizning tadqiqotimiz bilan bog'liq holda biz ushbu modelni quidagicha taxrirladik GROWTH modeli olti nuqtadan iborat (O'SISH): Goals - maqsadlar, kelgusi rivojlanish uchun yo'l-yo'riq sifatidagi rejalar; Reality - voqelikni anglash; Opportunity- imkoniyat; potentsial imkoniyatni amalga oshirishning yuqori darajasini ta'kidlaydigan istiqbol; bu kirish, vazifalarni hal qilish qobiliyati bilan bog'liqlikni keltirib chiqaradi; Work - harakat, faoliyat; harakatga keltirmoq, rivojlantirmoq; Talent - biror narsani yaxshi bajarish uchun tug'ma qobiliyat; Humanity – insonparvarlik, xayrixohlik. Bizning fikrimizcha, birinchiidan, o'sish so'zining ingliz tiliga GROWTH deb tarjimasini Grow dan ko'ra ko'proq mosdir, chunki ingliz tilidan tarjimada GROW O'SISH degan ma'noni anglatadi, ya'ni bu

fe'ldir. Ikkinchidan, GROWTH modeli J. Uitmor tomonidan taklif qilingan kouchinglik bosqichlariga ko'proq mos keladi [o'sha erda]:

1. Maqsadni belgilash – Goals
2. Voqelikni anglash – Reality
3. Yangi resurslarni yaratish va izlash – Objektive emas, balki Opportunity
4. Kerakli chora-tadbirlar - Will emas, Work.

Keling, ushbu qadamlarni batafsil ko'rib chiqaylik;

Biz ikkita jihatni (Talent – biror ishni yaxshi qilishning tug'ma qobiliyati va Insonparvarlik – Humanity, insomparvarlik), bizningcha, o'rganilayotgan "kouchinglik" fenomeni bilan bevosita bog'liqligini aniqladik.

Shunday qilib, birinchi bosqichda (maqsadlarni belgilash) maqsad shakllantiriladi (natijada nimaga erishish kerak, uni o'lchash mumkinmi, nima uchun kerak), shuningdek, orzu qilingan narsaning dolzarbligi va ahamiyati haqida tushuncha yuzaga keladi. "Kerak" va "Xohlayman" tushunchalarini mohiyati yanada oshadi. Kouchinglikda maqsad har doim shaxsning "proksimal rivojlanish zonasi" ga qaratilishi juda muhim, ya'ni birinchi navbatda rag'batlantiruvchi maqsad qo'yiladi (talaba o'zini sinovdan o'tkazadi), shundan so'ng keyingi bosqichlarda uni amalga oshirish uchun yangi manbalar izlaydi va maqsadini to'g'ri yo'naltiradi.

Ikkinchi bosqichda (voqelikni anglash) kouch talabalarga ishlarning hozirgi holatini, maqsadga erishishning ijobiy va salbiy tomonlarini, avval nima qilinganligini, nima uchun haligacha maqsadga erishilmaganini tushunishga yordam beradi; erishishga to'sqinlik qilayotgan tashqi va ichki cheklovlarni tahlil qiladi.

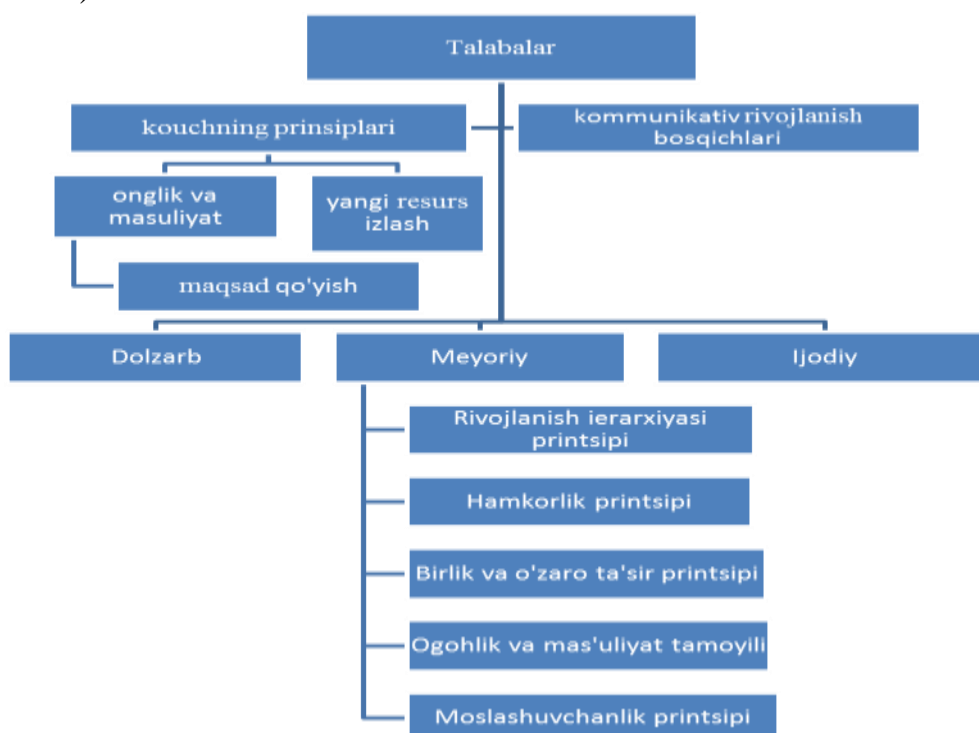
Shuni ta'kidlash kerakki, biz o'zimiz uchun foydali ekanligini tushungan narsalarimiz, nimaga intilayotganimiz va bunga erishish uchun qanday harakatlarimiz o'rtasida katta farq bor. Kouch hozirgi muammoni va talabalarning unga bo'lgan munosabatini tushunishga harakat qiladi, shuningdek, ularga yordam beradi. Talabalar vaziyatni va unga bo'lgan munosabatini kouch bilan birgalikda o'rganadilar.

Uchinchi bosqichda (yangi resurslarni yaratish va izlash) kouch talabalarga yangi g'oyalarni ishlab chiqaradigan va o'z maqsadlariga erishish uchun imkoniyatlar topadigan ijodiy muhit yaratadi. Talabalarning barcha g'oyalari qo'llab-quvvatlanadi va qabul qilinadi.

To'rtinchi bosqichda (zaruriy chora-tadbirlar) ilgari bajarilgan ishlar asosida aniq harakatlar rejasi belgilanadi (muddatlar kelishiladi). Aniq qadamlar shunday belgilanadiki, har bir harakat talabaning imkoniyatlari chegarasida bo'ladi. Yuqorida ta'kidlanganidek, kouchinglikning yuqoridagi bosqichlari bilan bir qatorda, GROWTH modeliga iste'dod - yaxshi ish qilish uchun tug'ma qobiliyat va Insoniylik

- insonparvarlik, xayriya kabi elementlar kiritilgan. Biroq, bu elementlar kouchinglik bosqichlariga kiritilmagan, balki biz tomonidan ajralmas tarkibiy qismlar sifatida ko'rib chiqilgan, bu jarayonsiz, bizningcha, kouchinglik qilish mumkin emas. Keling, ularni ko'rib chiqaylik. Kouchning har bir insonda tabiatan "Iste'dod" ning ijobiy o'sishi va rivojlanishi uchun ulkan imkoniyatlar mavjudligini biladi va shu yo'nalishda harakat qiladi. U o'z hayotini samarali o'zgartirish, kommunikativ rivojlanishning ijodiy darajasiga erishish qobiliyatiga ega va kouch o'quvchilarni bu darajaga erishishning eng yaxshi usullarini topishga ilhomlantiradi va undaydi va harakatning optimal sur'atini tanlashga yordam beradi. Kouch o'quvchilarni potentsialdan kelib chiqib fikrlashga o'rgatadi. Ularni qanday bo'lsa, shundayligicha qabul qilish, ularning ahvoliga kirish, hurmatni saqlab, nafaqat ortiqcha, balki kamchiliklarni ham qabul qilish qobiliyatini nazarda tutadi. Bundan Growth modelining oxirgi nuqtasi kelib chiqadi: Insonparvarlik, xayriya. Kouch talabaning shaxsiyatiga nisbatan o'zi bilan biladi, unda yorqin individuallikni ochish uchun unga qiziqishini ko'rsatadi. U jamiyatda yashash va boshqalarning o'zligini bilish huquqini hurmat qilish orqali o'zligingni bil haqidagi bilimlarni o'z ichiga oladi.

Shunday qilib, kouchinglik bosqichlarini, shuningdek, murabbiyni faoliyat jarayonida boshqaradigan ilgari muhokama qilingan tamoyillarni, yuqori bosqich talabalarining kommunikativ rivojlanish darajalarini va shaxslararo o'zaro munosabatlar uslublarini birlashtirish bizga ushbu hodisani yaxlit ko'rishga imkon berdi. (1-rasm).

Rasmdan ko'rinib turibdiki, o'quvchilar bilan o'zaro munosabatlar jarayonida murabbiy quyidagi tamoyillarga amal qiladi: onglilik va mas'uliyat, birlik va o'zaro ta'sir, moslashuvchanlik, sheriklik va rivojlanish ierarxiyasi. Ushbu o'zaro ta'sir natijasida talaba o'zaro bog'liq bosqichlardan o'tadi, kommunikativ rivojlanishning ma'lum darajasiga ko'tariladi (haqiqiy, me'yoriy, ijodiy). Shaxslararo muloqot uslublari har bir darajaga mos keladi, o'zaro ta'sirlar: joriy daraja - manipulyatsiya; normativ - raqobat (hamkorlik); ijodiy – hamkorlik.

Shu bilan birga, biz murabbiy va talabalar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar to'rtta o'zaro bog'liq bosqichdan o'tishini ta'kidlaymiz:

1. Maqsadlarni belgilash.
2. Haqiqatdan xabardorlik.
3. Yangi resurslarni yaratish va izlash.
4. Kerakli chora-tadbirlar

Shuni ta'kidlash kerakki, o'zaro ta'sir jarayonida ma'lumotlar murabbiydan shogirdga oddiygina uzatilmaydi (prinsiplarni amalga oshirish), balki almashiladi. Shunga ko'ra, muloqotda axborot almashinuvining asosiy vazifasi muayyan vaziyat yoki muammo bo'yicha umumiy nuqtai nazar va kelishuvni ishlab chiqishdir. Ushbu muammoni hal qilish uchun shaxslararo o'zaro ta'sirga xos bo'lgan ma'lum bir mexanizm ishlaydi - qayta aloqa mexanizmi. Teskari aloqa talabalar tomonidan uni etarli darajada tushunishni ta'minlaydi, kommunikativ rivojlanish uchun qulay shart-sharoitlarni yaratadi, jarayonni kuzatishga imkon beradi va kerak bo'lganda talabalarga o'z maqsadlariga erishishda yordam beradi.

XULOSA

Xulosa qilib shuni ta'kidlaymizki, yuqori sinf o'quvchilarining kommunikativ rivojlanishi kontekstidagi kouchinglikning nazariy asoslangan va grafik jihatdan taqdim etilgan modeli bizga murabbiylik tuzilishini tushunishga, uni aniqlash usullarini va haqiqiy pedagogik jarayonda rivojlanish shartlarini aniqlashga imkon beradi.

REFERENCES

1. Bezrukova V.V. Интенсификация и интенсификатори в языке и речи: На материале английского языка: Дис. ... канд. филол. наук. 2004. – 222 б.
2. Вим I.L. Методика обучения иностранным языкам как наука и проблемы школьного учебника. - М., 2007.
3. Зайсева Т.А. Иницирующие коммуникативные ходы в английской диалогической речи: Автореф. дисс. сахар Филол. наука Белгород, 2004.

-
4. Milrud R.P. Metodika prepodavaniya angliyskogo yazyka. Elektronniy resurs: <https://www.labirint.ru/books/244925/>. Data obrasheniya: 18.03.2020.
 5. Mustafaeva H. Ingliz tili grammatikasini ijtimoiy-gumanitar fakultetlar talabalariga o'rgatishning lingvodidaktik xususiyatlari: Dis. ... ped.f.n. – Samarqand, 2003. – 139 b. – b.8.
 6. Рогова Г.В., Рабинович Ф.М., Сахарова Т.Е. Методика изучения иностранного языка в средней школе. - М.: Просвещение, 1991. - 287 с. 88
 7. Abduganiyevna, A. D. (2021). Og'zaki nutqni o'stirishda monologik nutqdan foydalanish. *INTERNATIONAL JOURNAL OF DISCOURSE ON INNOVATION, INTEGRATION AND EDUCATION*, 2(2), 205-211.
 8. Djampulatova, N. (2022). WAYS TO IMPROVE COMMUNICATIVE COMPETENCE IN ENGLISH IN CREATING AN INTEGRATIVE LEARNING ENVIRONMENT. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, 3(5), 2091-2102.